

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03-243386. תאריך: 136 • מען מכרקי: "עולמפרם" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל אביב, רחוב בני אביגדור • הפצה: "גד" בע"מ • גולפות: "צינקה" כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קיא קי

מי שאינו דובר אמת נתקל בצרה צרה רה: אין הוא יכול אפילו להוכיח שאינו דובר אמת.

ניתן להבין קושי זה באמצעות "הפא" ראדוקט של השקן", אותו היקש קלאסי של תורת ההגיון, המורכב משני מי"ש פטים (א' ו-ב') ומהמסקנה המתחייבת מהם.

אומר אותו היקש:

א. סוקרטס טוען: כל היוונים הם שקרנים.

ב. סוקרטס הוא יווני.

מסקנה: סוקרטס הוא שקרן. המילכוד הפאראדוקסלי הטמון בהיקש זה הוא פשוט: אם סוקרטס הוא שקרן, הרי שגם טענתו כי "כל היוונים הם שקרנים" הינה שקר. מכאן ניתן להסיק כי סוקרטס דובר אמת. אם הוא דובר אמת, הרי שטענתו כי כל היוונים הם שקרנים היא נכונה, כלומר, שגם הוא שקרן. וחזר זר חלילה.

על פי ההגיון של אותו היקש, ניתן לגזור היקש פאראדוקסלי נוסף כדלהלן:

א. פלוני מעיד על עצמו כי הוא שקרן.

ב. פלוני הוא שקרן.

מסקנה: טענתו של פלוני כי הוא שקרן הינה שקר. קל להבין לפיכך, מדוע מתקשים השקרנים בהוכחת שקרנותם. מן הקושי הזה פטור סופרו הוותיק של העיתונאי היחיד בארץ היכול להסתובב כשבכיסו תעודה מוסמכת, מבית-המיש"ט העליון, המעידה עליו כי הוא מסלף אמת. עדות זו הפכה לחלק מההיסטוריה המישפטית הכתובה של מדינת-ישראל. למעשה זכה שבתי טבת בכבוד ששום עיתונאי לפניו או אחריו לא זכה בו: בית-המישפט העליון התפנה כדי לבקר סידרה של כתבות שפירסם בעיתונו, גייגה אותן בצורה חריגה משמעות ובחריפות חסרת-תקדים.

הדבר היה בשיאה של פרשת עמוס בן-גוריון.

ב-1955 החל העולם הזה בסידרת גייגה לייים גדולה על השחיתות שפשטה בי מישטרת מחוז תל-אביב. עליה פקד אז בנו של דויד בן-גוריון, עמוס בן-גוריון יון. גוף וולנטארי למילחמה בשחיתות, שנשא את השם שורת המתנדבים, הציטרף למסע גילויים זה ותרחיבו. על רקע זה נולד אחד ממישפטי הדיבה המפורסמים שנערכו במדינה, מישפטו של עמוס בן-גוריון נגד שורת המתנדבים.

זה היה אותו מישפט שבגללו נאלץ מפכ"ל המישטרה דאז, יוחנאק סהר, לפי-רוש מפקדו, אחרי שביית-המישפט קבע כי מסר עדות-שקר בבית-המישפט. שבתי טבת לא היה נאשם וגם לא מאשים בי מישפט זה. למרות זאת מצא בית-המישפט פס העליון הקדיש לו וליצירותיו הכתובות, חלק מפסק-דינו.

קבע בית-המישפט העליון:

אחרי הגשת המישפט, פירסם שבתי טבת בעיתון הארץ סידרת מאמרים בשם "עמוס בן-גוריון — קורבן המרצח בדין", בהם נידונו פרשיות אירט"ח כורס,

חיי הוללות, קבלת מתנות-חניגים ונטילת שלל ברמלה ב-1948 (כפי שטען העולם הזה) מנוסחות על התחסדות קרתנית של עורכי השבועון יותר מאשר על עובי דות של ממש".

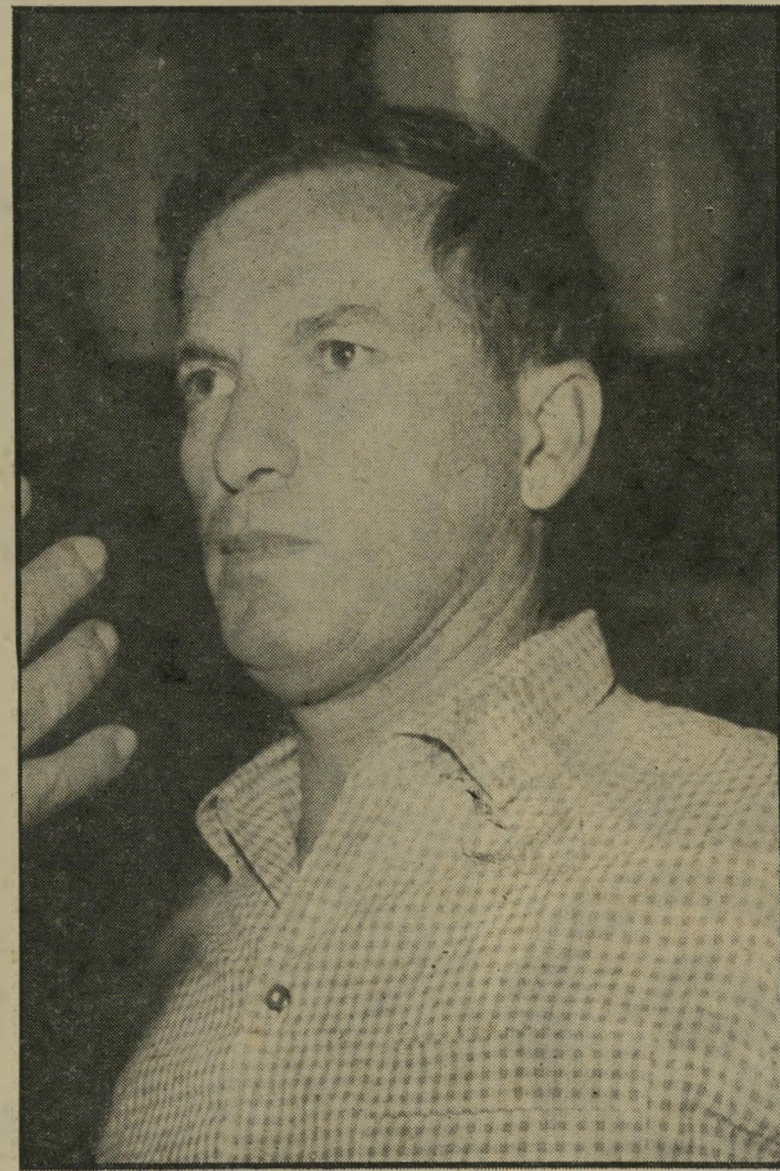
אבל טבת לא הסתפק בנוסח מעודן זה. מאמרי התגובה שלו על פרסומי העולם הזה היו שורים בקללות וגידופי-רחוב כגון: "מוקצה מחמת-מיאוס... מופקר... מלאכת הדיבה והשקר... קולמוס מרעל... כשודדים בצהריים... צבועים וקרתנים... התחסדות קרתנית" ועוד.

למרות שלא התבקש על-ידי שום גוף לעשות זאת, הרץ בית-המישפט העליון את קביעתו על כתבותיו אלה של טבת וקבע: "מאמרים אלה (של טבת) הכילו אינפורמציה מגמתית ומסולפת, וטענות שרק שהיו עלולות להטעות את הציבור... מערכת זו, שהתנהלה באמצעים נפסדים מעל דפי העיתונות, היתה מעין הקדמה לטכסיטי התביעה במישפט".

■ ■ ■

בעשרים השנים שחלפו מאז שאותה פרשה הסעירה את המדינה, השינו פני המדינה ללא הכר.

רוב הדמויות שידולו תפקידי מפתח באותה תקופה, ירדו מהבמה הפוליטית או שבקו חיים. מנגנון-החושך ששלט בי אותה תקופה בכיפה וניסה לכוון את החיים הפוליטיים הפנימיים, שוב אינו קיים. המיבנה הדמוקרטי של המישטר בי מדינה התחזק, העיתונות הפכה ביקורתית ופתוחה. המילחמה בשחיתות, שהייתה באותן שנים אהוזתו הפרטית של

עיתונאי טבת

האם שיקר סוקראטס?

העולם הזה, הפכה לנחלת העיתונות כולה. רק דבר אחד לא השתנה. שבתי טבת, כמו אנדרטה של אנכרוניזם ז'ורנאליסטי, טי הוא עדיין חוזר ומשמיע את אותן ידיעות עצמן באותו סיגנון בו השתמש לפני עשרים שנה, כאילו לא היו דברים מעולם, וכאילו לא הגדיר אותו בית-המישפט העליון של המדינה כפי שהגיד דיר. כשהוא סומך ככל הנראה על זכר רובם הקצר של קוראיו, או על העובדה שרבים מהם היו באותן שנים זאטוטים שאינם יודעים לקרוא. חלק שבתי טבת

שוב להעולם הזה את הכבוד להיות מאוזן כר במאמרו.

כמאמר שפירסם בשבוע שעבר בהארץ על פרשת עופר, כתב טבת, בין השאר: "בדרך כלל (בהתייחס לחלקה של העיתונות בפרשת עופר) מדובר בעיתוני נים. אבל העלמת-עין מהעולם הזה אינה עוד במקומה. שוב אין שבועון זה חי לעצמו. במקרה עופר זכה להיות מצוטט בעיתונים כמו היה מקור אינפורמציה ככל מקור אחר. די לומר שלכל היותר יכול העולם הזה להיחשב כגורם — רכילותי, חברתי, מדיני — אבל בשום פנים ואופן לא כמקור של אמת. אפשר להכיר בכך שהעולם הזה היה גורם דוחף ומקדם ב"עריכת הקורות מישטרתיות, אבל בשום פנים ואופן אין לקבל את דבריו כאמת, או כמבוקרים על-ידי אמות מידה לאמת. העולם הזה הוא שבועון מגרה ומלבה צרים ואי-אפשר להתעלם מכך שנעשה לאחרונה ליצור מדווח אינפורמציה בעת אמת. הוא מגיש את החלונות למישטרה ומפרסמן. בכך שהעיתונים סייעו לו, על-ידי פירסום נוסף של תלונותיו, היקנו לו מעמד של מנגנון מיוחד במינו. והרי שפק רב אם אתיקה עיתונאית מכירה בשילוב של יצירת אינפורמציה ודיווחה. מה גם שהעולם הזה אינו גוף נקי מ"כוונות מדיניות ואישיות".

מנוסח הדברים קל להבחין מה כואב לטבת: העובדה שהעולם הזה זכה להיות מצוטט בעיתונים כמו היה מקור אינפורמציה ככל מקור אחר... וש"היקנו לו מעמד של מנגנון מיוחד במינו".

הקורא התמים שאינו בקיא במה ש"אירע לפני עשרים שנה, יכול אולי להתרשם כי ביקורתו זו של שבתי טבת משוחררת מאינטרסים וכוונות אישיות, בהם הוא מאשים את העולם הזה, בין השאר, ספק אם רבים זוכרים את סידרת המאמרים שהקדיש העולם הזה ל"שבתי טבת תחת הכותרת: המשטמת שהפך דובר הביטחון, בה תוארו, בין השאר, החקירה בה חקרה אגודת העיתונאים את מוסרו המיקצועי ואסיפות קוראי הארץ, שגינתו תעלוליו העיתונאיים.

אבל סבי טבת עצמו צריך לזכור כל זאת, בדיוק כמו את פסק-דינו של בית המישפט העליון המתייחס אליו. הוא חייב להיות בעל מצח נחושה ובעל עור של פיל כדי להתחזות כמי שזכאי לפסוק ב"ענייני אמת עיתונאית או אתיקה עיתונאית. אם יש נמשל שניתן להחיל עליו את המשל "תפוס את הגנב", הרי מקרהו של שבתי טבת הוא דוגמה מובהקת לכך.

מנקודת השקפה לוגית, ייתכן והיינו צריכים להיות אסירי-הודה לשבתי טבת, כיוון שבדרך השלילה סיפק הוכחה למתינותו של העולם הזה. ההיקש המתבקש ממקרה שבתי טבת הוא כדלהלן:

א. שבתי טבת טוען כי העולם הזה לא דובר אמת.

ב. שבתי טבת הוא סלפן.

מסקנה: טיעונו של טבת כי העולם הזה אינו דובר אמת היא סילוף.

ואם מתחבט טבת בשאלה מדוע מתייחס סת העיתונות הכללית למידע של העולם הזה כאל מקור של אמת, יש לכך תשובה פשוטה: מאז קבע בית-המישפט שטבת הוא סלפן קבעו בתי-המישפט ומוסדות מוסמכים אחרים כי העולם הזה צדק בפרשות עמוס בן-גוריון ויוחנאק סהר, טיבור ריוני בויים ומיכאל צור, נתיב-נפט ורכטר, ורבות אחרות. פרשת ידלין הוכיחה את רצינות עבודתנו, וגילויי העולם הזה כפרי שתי עתיקות משה דיין הפכו נחלת הכלל.

■ ■ ■

כאשר נופלים חללים, יוצאים התנים והצבועים ממאורותיהם.

תן נוסף שהסתתר במאורתו במשך שנים רבות וקולו כמעט לא נשמע, הוא סופר דבר, מוריק בראלי. בידענו כי שמו הפרטי של בראלי הוא מאיר וכי הכינוי "מוריק" הוא כינוי-נעורים שלו, ה"מרגיז אותו בכל פעם שהוא מתפרסם מעל דפי העיתונות, ושחמש הפעם בכינוי זה, יש לכדי לחסוך תיאור מפורט וממושך של תולדותיו ואופיו של עיתונאי זה.

מה שהציק לאחר של הפרשה הקשור בי העולם הזה, כתב בראלי בדבר: "במבול הפרסומים נאמר גם, כי יגאל לביב הוא לא רק סופר העולם הזה, אלא גם מודיע מישטרתית. זהו צירוף שאין הדעת טובלת במדינה דמוקרטית — עיתונאי ומו"דע מישטרתית. יש מעט מאוד דברים שאני רואה עין בעין עם עורך העולם הזה, אורי אבנרי. השבתי לתומי שהאבחנה בין תפי קידו של מודיע מישטרתית וזה של עי"